कक्षा आठको नेपाली भाषा पाठ्यपुस्तकका नमुना अभ्यासमा प्रयुक्त शब्दभण्डारको अध्ययन

१८६

शोधार्थी
रमिला प्रधान
क्याम्पस क्रमाङ्क र शैक्षिक वर्ष : ५० (२०७१/०७२)
त्रि.वि. दर्ता क्रमाङ्क : ९-२-२१८-३८३-२०११
दोस्रो वर्षको परीक्षा क्रमाङ्क : २१८००१८ (२०७२)

शिक्षाशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको
नेपा.शि. ५९८ पाठ्यांशको निम्ति प्रस्तुत
शोधपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
जनता बहुमुखी क्याम्पस
शिक्षाशास्त्र सङ्काय
नेपाली शिक्षा विभाग
इटहरी, सुनसरी
२०७७

कक्षा आठको नेपाली भाषा पाठ्यपुस्तकका नमुना अभ्यासमा प्रयुक्त शब्दभण्डारको अध्ययन रमिला प्रधान १८६ २१८००१८ (२०७२)

कक्षा आठको नेपाली भाषा पाठ्यपुस्तकका नमुना अभ्यासमा प्रयुक्त शब्दभण्डारको अध्ययन

१८६

शोधार्थी
रमिला प्रधान
क्याम्पस क्रमाङ्क र शैक्षिक वर्ष : ५० (२०७१/०७२)
त्रि.वि. दर्ता क्रमाङ्क : ९-२-२१८-३८३-२०११
दोस्रो वर्षको परीक्षा क्रमाङ्क : २१८००१८

शिक्षाशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको
नेपा.शि. ५९८ पाठ्यांशको निम्ति प्रस्तुत
शोधपत्र

शोधपत्र पेश गरेको मिति
वि.सं : २०७७०८।१०
इ.सं. : २०२२

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
जनता बहुमुखी क्याम्पस
शिक्षाशास्त्र सङ्काय
नेपाली शिक्षा विभाग
इटहरी, सुनसरी
२०७७

शोधपत्र भाइभा भएको मिति
वि.सं : २०७७ ।
इ.सं. : २०२२

प्रतिवद्धता पत्र

म शोधार्थी रमिला प्रधान यो घोषणा गर्दछु प्रस्तुत शोधपत्र मेरो मौलिक अनुसन्धान हो । शोधपत्रको कुनै अंशसमेत मैले कहीं कतैबाट हुबहु नक्कल छैन । आवश्यकता अनुसार सन्दर्भ र स्रोत खुलाई पूर्वकार्यको प्रयोग गरेकी छु । यदि कहीं कतैबाट हुबहु नक्कल गरेको प्रमाणित भए त्यसबाट आउने सबै खालको परिणामहरूको सामना गर्ने प्रतिवद्धता व्यक्त गर्दछु । यो शोधपत्र नितान्त मौलिक भएको प्रतिवद्धता व्यक्त गर्दछु ।

वि.सं. : २०७७।०८।१०

....

रमिला प्रधान

शोधार्थी

जनता बहुमुखी क्याम्पस

इटहरी, सुनसरी

स्थापित : २०४५

(त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट सम्बन्धन प्राप्त)

व्यवस्थापन, मानविकी तथा शिक्षाशास्त्र सङ्काय

[०२५ - ५८१३००

५८००६४

प.सं.

च.नं.

मिति:

शोध निर्देशकको सिफारिस पत्र

यस क्याम्पसको नेपाली शिक्षा विभाग अन्तर्गतकी शोधार्थी रमिला प्रधानद्वारा नेपाली शिक्षा विभागमा स्नातकोत्तर उपाधिका निमित्त प्रस्तुत **कक्षा आठको नेपाली भाषा पाठ्यपुस्तक नमुना अभ्यासमा प्रयुक्त शब्दभण्डारको अध्ययन** शीर्षकमा शोधपत्र मेरो निर्देशनमा तयार पार्नु भएको हो । प्रस्तुत शोधपत्र सम्बन्धित तहमा उपयुक्त भएकाले आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि विभाग समक्ष सिफारिस गर्दछु ।

....

शोध निर्देशक

तीर्थराज भट्टराई

वि.सं. : २०७७।०८।१०

कृतज्ञता ज्ञापन

जनता बहुमुखी क्याम्पस शिक्षाशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको शोधपत्र विषयको नेपाशि (५९८) को प्रयोजनका लागि तयार पारिएको हो । यो शोधकार्य **कक्षा आठको नेपाली भाषा पाठ्यपुस्तक नमुना अभ्यासमा प्रयुक्त शब्दभण्डारको अध्ययन** सम्बन्धी शीर्षकमा शोधपत्र प्रस्ताव स्वीकृत गरी यस विषयमा शोधकार्य गर्ने अवसर प्रदान गरेकामा जनता बहुमुखी क्याम्पस इटहरीलाई आभार प्रकट गर्दछु ।

यस शोधपत्र तयार पार्न प्रस्तावना स्वीकृत गरी शोध लेखनको अध्ययनको क्रममा निकट रही निरन्तर सल्लाह, सुझाव र मार्ग निर्देशनका साथ उत्प्रेरणा दिई सहयोग पुऱ्याउने आदरणीय गुरु तथा शोधनिर्देशक श्री तीर्थराज भट्टराईप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

मलाई प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा साथ दिने र सहयोग गर्नु हुने सम्पूर्ण सहयोगी हातहरूमा हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । शोधपत्र मूल्याङ्कनका लागि जनता बहुमुखी क्याम्पस शिक्षाशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत नेपाली शिक्षा विभागमा पेश गर्दछु ।

शोधार्थी

रमिला प्रधान

शोधसार

शोध शीर्षक : कक्षा आठको नेपाली भाषा पाठ्यपुस्तका नमुना अभ्यासमा प्रयुक्त शब्दभण्डारको अध्ययन

शोध निर्देशक : तीर्थराज भट्टराई

शोधार्थी : रमिला प्रधान

क्याम्पस विभाग : जनता बहुमुखी क्याम्पस, इटहरी, सुनसरी, नेपाली शिक्षा विभाग

शैक्षिक वर्ष : २०७१/०७२

पृष्ठ सङ्ख्या : ४७+

अध्याय सङ्ख्या : पाँच

समस्या कथन : कक्षा आठको नेपाली पाठ्यपुस्तकमा प्रयुक्त शब्द भण्डारहरूले विद्यार्थीहरूको भाषिक सिप विकासका दृष्टिले कस्ता छन् ? ती शब्द भण्डारहरूमा भाषाका चारै सिपको सन्तुलन कायम गरिएको छ/छैन ? कक्षा आठको नेपाली पाठ्यपुस्तकमा प्रयुक्त शब्द भण्डारका सुधारात्मक पक्ष के के हुन् ?

उद्देश्य : विद्यार्थीहरूको भाषिक सिप विकासका दृष्टिले कक्षा आठका शब्द भण्डारहरूको उपयुक्तताको अध्ययन गर्नु, अभ्यासमा भाषाका चारै सिपको सन्तुलन मिले/नमिलेको पत्ता ल्याउनु, उक्त पाठ्यपुस्तकमा प्रयुक्त शब्द भण्डारका सुधारात्मक पक्षहरू पत्ता लगाएर प्रस्तुत गर्नु,

शोधविधि : पुस्तकालयीय, तुलनात्मक, व्याख्यात्मक तथा विश्लेषणात्मक विधिहरूको प्रयोग गरिएको छ ।

निष्कर्ष : भाषिक सीप र दक्षता वृद्धिका लागि शब्द भण्डारको महŒवपूर्ण भूमिका रहन्छ । बोलाइ सीपअन्तर्गतका शुद्ध उच्चारण गर्ने, मौखिक उत्तर दिने जस्ता अभ्यासले बोलाइ सीपको उद्देश्य पूरा गर्न सक्दछन् । लेखाइ अन्तर्गत अर्थ लेखन, वाक्य बनाउने, जोडा मिलाऊ जस्ता अभ्यासहरूलाई लिन सकिन्छ । पढाइ सीप अन्तर्गतका लिखित सामग्रीलाई गति यति मिलाई शुद्ध र स्पष्टसँग सस्वर वाचन गर्न सक्ने उद्देश्य पूर्तिका लागि विभिन्न विधासम्बद्ध अर्थ पढ, बुझेर भन र लेखाइ

सीपसँग सम्बन्धित वाक्य बनाऊ, जोडा मिलाऊ जस्ता अभ्यास पनि समावेश गरिएको पाइन्छ ।

विषय सूची

शीर्षक	पृष्ठ
अध्याय एक : परिचय	
१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि	१
१.२ समस्या कथन	४
१.३ अध्ययनको औचित्य र महत्व	५
१.४ अध्ययनको उद्देश्य	६
१.५ अध्ययनको परिसीमा	६
अध्याय दुई : पूर्वकार्यको समीक्षा तथा सैद्धान्तिक अवधारणा	
२.१ पूर्वकार्यको समीक्षा	८
२.२ पूर्वकार्यको उपयोगिता	१०
२.३ सैद्धान्तिक अवधारणा	१०
अध्याय तीन : अध्ययनको संरचना र विधि	
३.१ जनसङ्ख्या र नमुना	१३
३.२ तथ्याङ्क सङ्कलनका स्रोत	१३
३.२.१ प्राथमिक स्रोत	१३
३.२.२ द्वितीयक स्रोत	१३
३.३ तथ्याङ्क सङ्कलनका प्रक्रिया, साधन	१३
३.४ तथ्याङ्कको व्याख्या र विश्लेषण प्रक्रिया	१४
अध्याय चार : नतिजा/परिणाम र छलफल	
४.१ परिचय	१५
४.२ छलफल/व्याख्या	१७
४.२.१ पाठगत आधारमा शब्द भण्डारको अध्ययन	१७
४.२.२ पाठ एक 'नेपाल' कवितामा समाविष्ट शब्द भण्डार	१७
४.२.३ पाठ दुई 'भाग्य' कथामा समाविष्ट शब्द भण्डार	१८
४.२.४ पाठ तीन 'देवकुमारी थापा' जीवनीमा समाविष्ट शब्द भण्डार	२०
४.२.५ पाठ चार 'ग्रन्थचित्र' प्रबन्धमा समाविष्ट शब्द भण्डार	२१
४.२.६ पाठ पाँच 'निवेदन' निवेदनमा समाविष्ट शब्द भण्डार	२२

४.२.७ पाठ छ 'मित्रता' कथामा समाविष्ट शब्द भण्डार २३
४.२.८ पाठ सात 'सिप र श्रम' कवितामा समाविष्ट शब्द भण्डार २४
४.२.९ पाठ आठ 'भूगोलविद् हर्क गुरुङ' जीवनीमा समाविष्ट शब्द भण्डार २५
४.२.१० पाठ नौ 'प्रकृति र वातावरण' प्रबन्धमा समाविष्ट शब्द भण्डार २७
४.२.११ पाठ दश 'एउटा घटना' कथामा समाविष्ट शब्द भण्डार २८
४.२.१२ पाठ एघार 'दाजुलाई चिठी' मा समाविष्ट शब्द भण्डार २९
४.२.१३ पाठ बाह्र 'मेरो घर' कवितामा समाविष्ट शब्द भण्डार ३०
४.२.१४ पाठ तेह्र 'विज्ञान अभिशाप नभई वरदान' वादविवादमा समाविष्ट शब्द भण्डार ३१
४.२.१५ पाठ चौध 'साहित्यकार रवीन्द्रनाथ ठाकुर' जीवनीमा समाविष्ट शब्द भण्डार ३२
४.२.१६ पाठ पन्ध्र 'ठग समातियो' कथामा समाविष्ट शब्द भण्डार ३४
४.२.१७ पाठ सोह्र 'कम्प्युटर र इन्टरनेट' प्रबन्धमा समाविष्ट शब्द भण्डार ३५
४.२.१८ पाठ सत्र 'हामी एउटै हौं' एकाङ्कीमा समाविष्ट शब्द भण्डार ३६
४.२.१९ पाठ अठार 'आह्वान' कवितामा समाविष्ट शब्द भण्डार ३७
४.२.२० पाठ उन्नाइस 'सिंह र स्यालको कथा' कथामा समाविष्ट शब्द भण्डार ३८
४.२.२१ पाठ बीस 'नेपाली संस्कृति' प्रबन्धमा समाविष्ट शब्द भण्डार ३९
४.२.२२ पाठ एक्काइस 'सर आइज्याक न्युटन' जीवनीमा समाविष्ट शब्द भण्डार ४०
४.२.२३ पाठ बाइस 'स्वाभिमान' कथामा समाविष्ट शब्द भण्डार ४३
४.३ सबल तथा दुर्बल पक्ष ४३

अध्याय पाँच : निष्कर्ष, सुझाव तथा उपयोगिता

५.१ निष्कर्ष ४५
५.२ सुझावहरू ४५
५.३ उपयोगिता ४६
५.३.१ नीतिगत तह ४७
५.३.२ कार्यान्वयन तह ४७
५.३.३ आगामी अनुसन्धानका लागि शीर्षक ४८
५.४ भावी अध्ययनका लागि सम्बन्धित शोध शीर्षकहरू ४८
सन्दर्भ सूची

तालिका सूची

तालिका नं.	पृष्ठ
१ : उस्तै अर्थ दिने शब्द	१८
२ : जोडी शब्द बनाउ	३१
३ : अर्थ पढ र बुझ	३३
४ : जोडा मिलाऊ	४१

संक्षिप्त रूप

एम्. एड्	मास्टरस इन एजुकेसन (स्नातकोत्तर)
इ.सं.	इस्वी संवत्
न.	नम्बर
प्र.	प्रतिशत
मा.वि.	माध्यमिक विद्यालय
वि.सं.	विक्रम संवत्
सं.	सङ्ख्या

चिह्न सूची

प्रयुक्त चिह्न	अर्थ
:	निर्देशक
:-	उदाहरण
/	अथवा
( )	कोष्टक
‘ ’	विशेष